

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

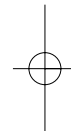
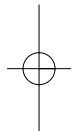
Δέσποινα Μπογδάνη-Σουγιούλ – Δέσποινα Σαλκιτζόγλου – Μαρία Καφημάνη

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

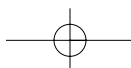
Μουσική

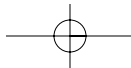
Γ' & Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ:	Δέσποινα Μπογδάνη-Σουγιούλ , Εκπαιδευτικός μουσικής, συγγραφέας, μουσικοπαιδαγωγός συστήματος Orff Δέσποινα Σαλκιτζόγλου , Εκπαιδευτικός μουσικής Μαρία Καφημάνη , Εκπαιδευτικός μουσικής
ΚΡΙΤΕΣ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ:	Ιωσήφ Παπαδάτος , Διδάσκων στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο Ξανθούλα Παπαπαναγιώτου , Σχολική σύμβουλος Νατάσα Μπαμπή , Εκπαιδευτικός μουσικός
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ:	Βάσω Γιαρένη , Σκιτσογράφος
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:	Θεοδώρα Τσίγκα , Φιλολόγος
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ:	Γιώργος Σιγάλας , Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Αθανάσιος Παπαζαρής , Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΥΠΟΕΡΓΟΥ:	Αθανάσιος Βέρδης , Πάρεδρος επί τηγεία του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ:	Μαρία Φραγκούλη , Εκπαιδευτικός μουσικής Σοφία Χαραλαμπίδου , Εκπαιδευτικός μουσικής
ΕΞΩΦΥΛΛΟ:	Χρίστος Καράς
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ:	ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΒΑΝΗ

Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
Δημήτριος Γ. Βλάχος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

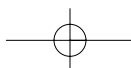
Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»

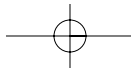
Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Οικονόμου
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

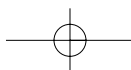
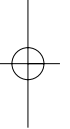
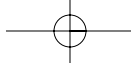
Με απόφαση της ελληνικής κυβερνήσεως τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου τυπώνονται από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων και διανέμονται ΔΩΡΕΑΝ.

Περιεχόμενα

1. Οι περιπέτειες του ήχου
2. Ηχόχρωμα – ήχος και χρώμα μαζί
3. Αναζητώντας τον ρυθμό της μουσικής
4. Τα παιχνίδια της φωνής
5. Το παιχνίδι του ήχου και της ειωπής
6. Βρίσκοντας μια δέση στο πεντάγραμμο...
7. Το τρένο της μουσικής
8. Δυνατά ειγά
9. Χριστουγεννιάτικες μελωδίες
10. Ανακαλύπτοντας το ψηλά και το χαμηλά στον κόσμο της μουσικής
11. Αεγά γρήγορα
12. Χορεύω με τη μουσική
13. Ταξιδεύοντας με τη μουσική
14. Ένα παραμύδι γίνεται τραγούδι
15. Το μυστήριο του ρυθμού
16. Ακούγοντας μουσική θυμάμαι...
17. Πώς μπορώ να φτιάξω μουσικά όργανα
18. Μια διαφορετική ορχήστρα
19. Μουσική και ποίηση
20. Μουσικές φόρμες
21. Μουσικές ακροάσεις
22. Γνωρίζοντας τα ελληνικά λαϊκά μουσικά όργανα
23. Μουσική! Παντού μουσική
24. Ταξιδεύοντας με τη μουσική σε όλη τη γη
25. Το δέντρο του Μάη

1. Οι περιπέτειες του ήχου

Θα χρειαστείς: χαρτί ζωγραφικής.

Δραστηριότητα 1η

Ήχοι που μεταμορφώνονται σε εικόνες!
 Κοίταξε τις παρακάτω εικόνες και σημείωσε με ένα X όποιες δείχνουν έναν ήχο.
 Όταν το καταφέρεις προσπάθησε να τους μιμηθείς με τη φωνή σου.

Δραστηριότητα 2η

Ήχοι που χάνονται και ήχοι που διαρκούν.
 Ένα από τα χαρακτηριστικά του ήχου είναι η διάρκεια, δηλαδή πόσο μακρύς ή πόσο σύντομος μπορεί να είναι.
 Παρατήρησε προσεκτικά τις παρακάτω εικόνες, σκέψου τον ήχο τους και σημείωσε μία ● όταν ο ήχος που της ταιριάζει είναι σύντομος και μία — όταν είναι μακρύς.

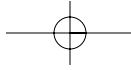

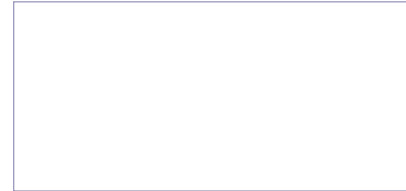
Δραστηριότητα 3η

Το ξέρεις ότι ο ήχος μπορεί να γίνει σχήμα;
Αν ζωγράφιζες τον ήχο που κάνει:

το νερό που βράζει,

οι ακρίδες όταν πηδάνε,

ένας ανεμοστρόβιλος

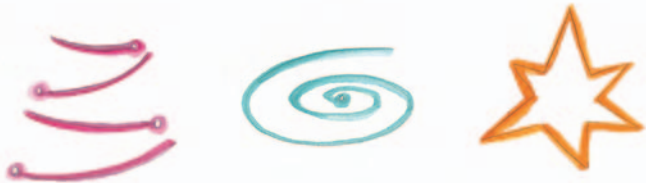
...τι σχήμα θα έβαζες στον καθένα;

Δραστηριότητα 4η

Παίξε μαζί με τους συμμαθητές σου το παρακάτω παιχνίδι.

Ακολουθήστε τις οδηγίες του δασκάλου σας και χωριστείτε σε ομάδες. Με την ομάδα σου διαλέξτε δύο ή τρία από τα παρακάτω σχήματα και σχεδιάστε τα σε ένα λευκό χαρτί με τη σειρά που θέλετε. Στη συνέχεια βρείτε για κάθε σχήμα έναν ήχο από το σώμα σας. Στο τέλος παρουσιάστε αυτό που έχετε ετοιμάσει ή διαλέξτε να παρουσιάσετε την εργασία κάποιας άλλης ομάδας.

Σχήματα

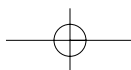
Ήχοι

Δραστηριότητα 5η

Ένα διαφορετικό μουσικό έργο!
Ο δάσκαλός σου θα βάλει να ακούσεις
ένα μικρό μουσικό απόσπασμα.
Μάντεψε ποιους από τους παρακάτω ήχους
άκουσες. Σημείωσε με ένα X τη σωστή α-
πάντηση.

2. Ηχώχρωμα - ήχος και χρώμα μαζί

Δραστηριότητα 1η

Τώρα πια γνωρίζεις τα περισσότερα μουσικά όργανα! Το καθένα από αυτά έχει το δικό του ηχώχρωμα. Ο δάσκαλός σου θα βάλει να ακούσεις μερικά από τα παρακάτω όργανα.

Άκουσέ τα προσεκτικά και βάλε σε κύκλο αυτά που άκουσες.

Γράψε κάτω από κάθε μουσικό όργανο το όνομά του.

Δραστηριότητα 2η

Ένωσε με μια γραμμή τα όργανα που βλέπεις με την οικογένεια που ανήκουν.

Έγχορδα

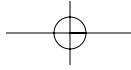

Πνευστά

Κρουστά

Δραστηριότητα 3η

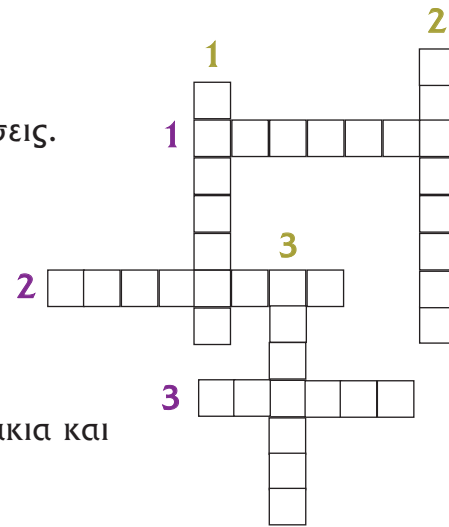
Δοκίμασε να λύσεις το μουσικό σταυρόλεξο.

Οριζόντια

1. Για να ακουστεί ο ήχος τους πρέπει να τα χτυπήσεις.
2. Ήχος και χρώμα. Μπορούν να γίνουν μια λέξη;
3. Αλλιώς ονομάζονται ξυλάκια.

Κάθετα

1. Πώς αλλιώς ονομάζεται η ζύστρα;
2. Δεν είναι πιάτα· είναι.....
3. Ποιο μουσικό όργανο γεμίζουμε με χάντρες, σποράκια και άλλα μικρά αντικείμενα;

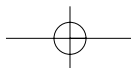

Δραστηριότητα 4η

Μαγική εικόνα!

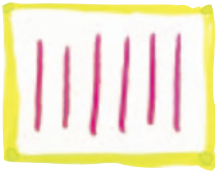
Ο δάσκαλός σου θα βάλει να ακούσεις αποσπάσματα από μουσικά όργανα. Ξεκίνησε με αυτό που θα ακούσεις πρώτο και ένωσε με μια γραμμή όλα τα μουσικά όργανα με τη σειρά που ακούγονται. Δείξε στον δάσκαλο και στους συμμαθητές σου το σχήμα που δημιουργήθηκε.

3. Αναζητώντας τον ρυθμό της μουσικής

Δραστηριότητα 1η

Μερικές φορές στη μουσική υπάρχει σταθερός ρυθμός

Μερικές φορές στη μουσική δεν υπάρχει σταθερός ρυθμός

Άκουσε τον δάσκαλό σου να παίζει με διάφορα κρουστά μουσικά όργανα. Σημείωσε με ποια μουσικά όργανα παίζει σταθερό ρυθμό. Βάλε σε έναν κύκλο τη σωστή απάντηση και συμπλήρωσε το κρουστό μουσικό όργανο που ακούς.

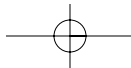
1. Ακούω να παίζει.....
2. Ακούω να παίζει.....
3. Ακούω να παίζει.....

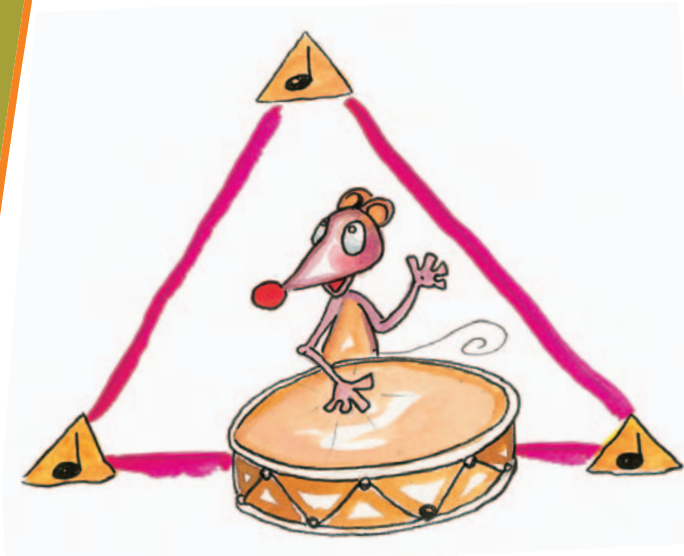
Δραστηριότητα 2η

Ακολουθήστε τις οδηγίες του δασκάλου σας και χωριστείτε σε μικρές ομάδες. Κάθε ομάδα ξεχωριστά διαλέξτε ένα αγαπημένο σας τραγούδι και παρουσιάστε το στους συμμαθητές σας χτυπώντας τον ρυθμό του με κρουστά μουσικά όργανα.

Δραστηριότητα 3η

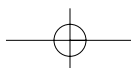

Κοίτα! Ένα μουσικό τρίγωνο.
Έχει και αυτό τον δικό του ρυθμό.

Διάβασε και παίξε τον ρυθμό του χτυπώντας τα χέρια σου στο θρανίο πολλές φορές συνεχόμενα σαν να βλέπεις τρία όμοια τρίγωνα.

Προσπάησε να βρεις συλλαβές και ρυθμό για τα παρακάτω σχήματα. Όταν το καταφέρεις διάλεξε ένα κρουστό μουσικό όργανο και παρουσιάσέ τα στον δάσκαλο και στους συμμαθητές σου.

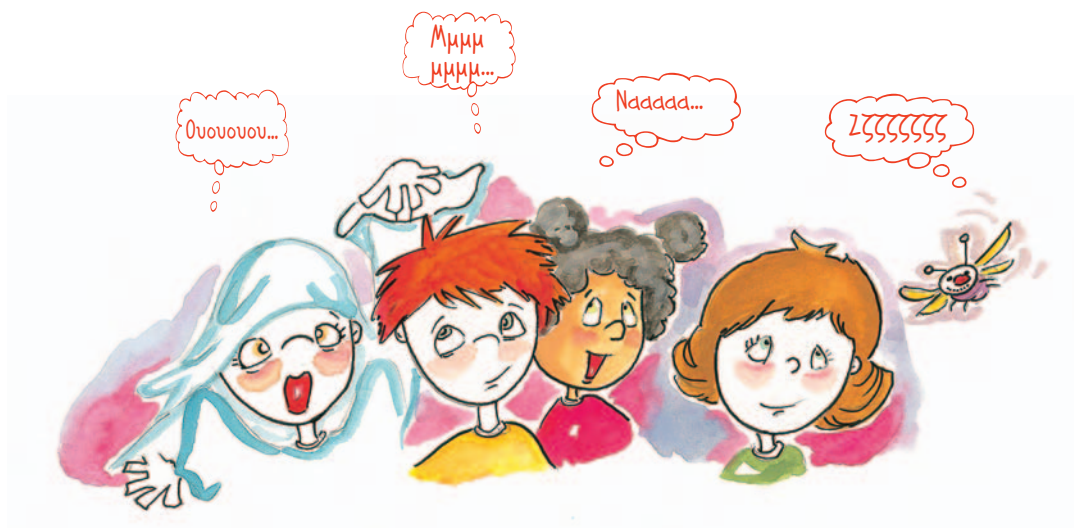

4. Τα παιχνίδια της φωνής

Δραστηριότητα 1η

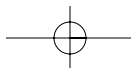
Παρατήρησε τα παρακάτω επιφωνήματα και προσπάθησε να τα μιμηθείς με τη φωνή σου.

Στη συνέχεια μαζί με έναν συμμαθητή σου προσπάθησε να τα προφέρεις με διαφορετικό τρόπο ο καθένας:

- Δυνατά σιγανά
- Γρήγορα αργά
- Χαρούμενα λυπημένα

Τέλος, σκέψου και φτιάξε νέους ήχους με τη φωνή σου. Γράψε τους σε ένα λευκό χαρτί και παρουσιάσε τους στους συμμαθητές σου.

Δραστηριότητα 2η

Ένωσε με μια γραμμή τις φράσεις με τη σωστή απάντηση.

- Πολλές φωνές που τραγουδούν μαζί φτιάχνουν μια **των φωνητικών χορδών.**
- Οι φωνές χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες: σε αντρικές, σε γυναικείες και σε **χορωδία.**
- Ο ήχος της ανθρώπινης φωνής προκαλείται από την παλμική κίνηση **φωνή**
- Έτσι ονομάζεται το μελωδικό όργανο που κουβαλάμε πάντα μαζί μας. **παιδικές.**

Δραστηριότητα 3η

Ένα τραγούδι διαφορετικό από τα άλλα.

Πώς όμως θα το τραγουδήσεις μαζί με τον δάσκαλο και τους συμμαθητές σου;

Σε αυτό το τραγούδι συμβαίνει κάτι πολύ περίεργο!

Το είδος του στον κόσμο της μουσικής ονομάζεται **κανόνας** και για να το τραγουδήσετε πρέπει απαραίτητα να είστε χωρισμένοι σε δύο ομάδες: εσείς και ο δάσκαλός σας.

Ξεκίνα το τραγούδι με την ομάδα σου και πρόσεξε να μην παρασυρθείς από τον δάσκαλό σου που θα ξεκινήσει λίγο αργότερα.

Δραστηριότητα 4η

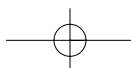
Ο δάσκαλός σου θα βάλει να ακούσεις ένα μικρό απόσπασμα από το έργο ενός σπουδαίου συνθέτη, του Ροσσίνι, που ονομάζεται **«Το ντουέτο των γάτων»**.

Ποιος νομίζεις ότι τραγουδάει;

Οι τραγουδιστές μιμούνται κάτι συγκεκριμένο;

Φτιάξε μια ζωγραφιά που να σου θυμίζει το τραγούδι που μόλις άκουσες!

5. Το παιχνίδι του ήχου και της ειωπής

Δραστηριότητα 1η

Μια σημαντική πληροφορία!

Σε πολλές χώρες όπως, για παράδειγμα, στην Ινδία οι μουσικοί έχουν τα δικά τους σύμβολα για τη μουσική, διαφορετικά από αυτά που θα γνωρίσεις εσύ σε αυτό το βιβλίο. Βρες κι εσύ τα δικά σου σύμβολα για να γράψεις αυτό που ακούς να παίζει ο δάσκαλός σου στο τύμπανο.

Δραστηριότητα 2η

Το ξέρεις ότι καθώς μιλάς η φωνή σου έχει το δικό της ρυθμό;

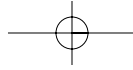
Προσπαθήστε εσύ και οι συμμαθητές σου να πείτε ρυθμικά τις παρακάτω λέξεις χτυπώντας παλαμάκια. Όταν τα καταφέρετε, φτιάξτε ο καθένας από εσάς τις δικές του ρυθμικές λέξεις.

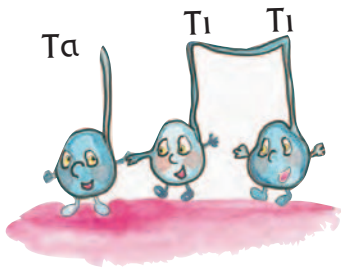

 Μή - λο

 Μα - ντα - ρί - νι

 Πρά - σι - νο

Δραστηριότητα 3η

Τα τέταρτα και τα όγδοα κάνουν παρέα.
Προσπάθησε να παίξεις τα παρακάτω ρυθμικά σχήματα λέγοντας Τα και Τι - Τι.

Παρουσίασε στον δάσκαλο και στους συμμαθητές σου τους δικούς σου ρυθμούς χρησιμοποιώντας τα τέταρτα (♩) και τα όγδοα (♫).

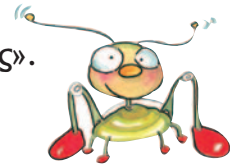
Δραστηριότητα 4η

Ο δάσκαλός σου θα βάλει να ακούσεις το τραγούδι «Ο ψύλλος».
Δες παρακάτω τα λόγια της πρώτης στροφής:

Στο πάτωμα της τάξης μας είναι ένας ψύλλος. (2)

Μας αρέσει ο ψύλλος μας κι ας μην είναι φίλος μας. (2)

Καθώς το ακούς παρατήρησε τι συμβαίνει στις υπόλοιπες στροφές. Συζήτησε τις σκέψεις σου με τον δάσκαλο και τους συμμαθητές σου.

Στη συνέχεια τραγούδησε μαζί με τους συμμαθητές σου το τραγούδι και συνοδέψτε με παλαμάκια τον ρυθμό του. Στα σημεία που υπάρχει παύση σήκωνε τα χέρια σου ψηλά.

Δραστηριότητα 5η

Ένωσε με μια γραμμή τις ρυθμικές αξίες με το όνομά τους.

Παύση τετάρτου

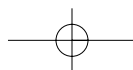
Παύση ογδού

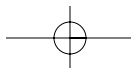

Τέταρτο

Όγδοο

Δραστηριότητα 6η

Οι ρυθμικές αξίες έφυγαν και έμειναν μόνο οι συλλαβές τους. Προσπάησε να τις φέρεις πίσω γράφοντας πάνω από κάθε συλλαβή τη σωστή ρυθμική αξία.

Τα Τι-Τι Τα

Τι-Τι Τα-α Τι-Τι

Τα Τα Τα-α

Δραστηριότητα 7η

Ένωσε με ένα βέλος τις φράσεις με το σωστό κουτάκι.

Τα δύο όγδοα είναι ίσα σε διάρκεια με ένα τέταρτο.

Το μισό είναι ίσο σε διάρκεια με δύο τέταρτα.

Το μισό είναι ίσο σε διάρκεια με τέσσερα όγδοα.

Τα τέσσερα όγδοα είναι ίσα σε διάρκεια με δύο τέταρτα.

Δραστηριότητα 8η

Προσπάησε να ενώσεις με μια γραμμή τις παρακάτω λέξεις με τα ρυθμικά σχήματα που ταιριάζουν.

Βέλος

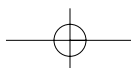
Πεταλούδα

Αχλάδι

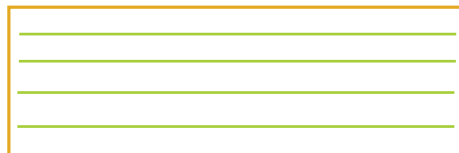
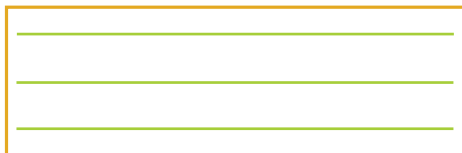
Διαστημόπλοιο

6. Βρίσκοντας μια δέση στο πεντάγραμμο...

Δραστηριότητα 1η

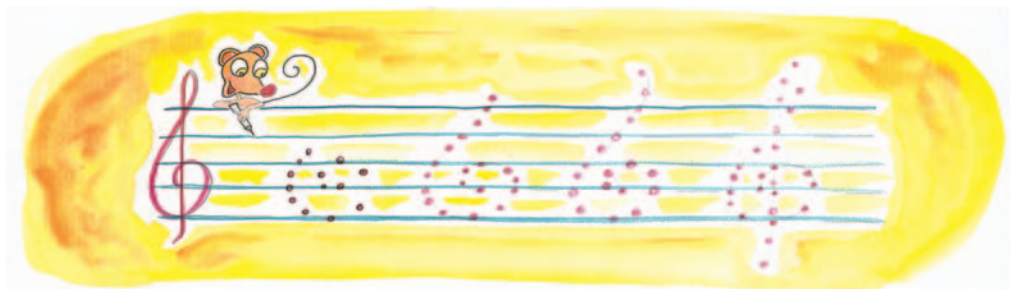
Μόνο ένα πεντάγραμμο από τα παρακάτω που βλέπεις είναι το σωστό. Προσπάθησε να το βρεις και βάλε το σε έναν κύκλο. Όταν το καταφέρεις, διάλεξε τη σωστή απάντηση από τις παρακάτω φράσεις και υπογράμμισέ την:

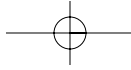

- Το πεντάγραμμο έχει τρεις γραμμές και τέσσερα διαστήματα.
- Το πεντάγραμμο έχει πέντε γραμμές και τρία διαστήματα.
- Το πεντάγραμμο έχει πέντε γραμμές και τέσσερα διαστήματα.
- Το πεντάγραμμο έχει τέσσερις γραμμές και πέντε διαστήματα.

Δραστηριότητα 2η

Ακολουθήσε βήμα βήμα τα παρακάτω ίχνη με το μολύβι σου και ένας ακώριστος φίλος του πενταγράμμου θα εμφανιστεί. Όταν το καταφέρεις, γράψε από κάτω το όνομά του.

Δραστηριότητα 3η

Προσπάθησε τώρα κι εσύ να γράψεις τις νότες με τη σειρά στο πεντάγραμμο. Πρόσεξε όμως να μην ξεχάσεις κάποια από αυτές! Για να το καταφέρεις πιο εύκολα, σκέψου ότι ανεβαίνουν σκαλί σκαλί!

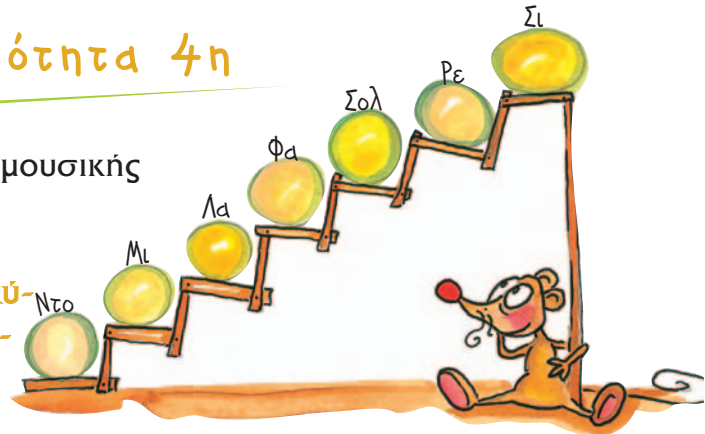
Όταν το καταφέρεις, ζωγράφισε με **κόκκινο** χρώμα τις νότες που βρίσκονται πάνω στις γραμμές, με **γαλάζιο** τις νότες που βρίσκονται στα διαστήματα και με **πράσινο** τις νότες που βρίσκονται κάτω από το πεντάγραμμο.

Δραστηριότητα 4η

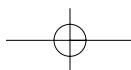
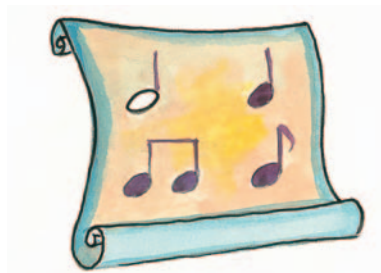
Μερικά από τα σκαλοπάτια της διπλανής μουσικής σκάλας έχουν λάθος όνομα.

Βρες ποια είναι αυτά, βάλ' τα σε έναν κύκλο και γράψε από κάτω το σωστό όνομά τους.

Δραστηριότητα 5η

Γράψε τη δική σου μουσική! Χρησιμοποίησε τρεις νότες (όποιες θέλεις) και τις ρυθμικές αξίες που γνωρίζεις και φτιάξε τη δική σου μελωδία.

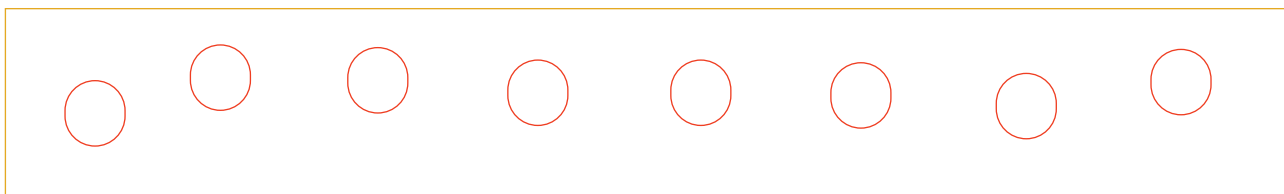
7. Το τρένο της μουσικής

Δραστηριότητα 1η

Άκουσε ακόμα μια φορά τον δάσκαλό σου να παίζει με το τύμπανο τον ρυθμό του τρένου που βρίσκεται στο βιβλίο σου στη σελ. 26. Βάλε μια κόκκινη γραμμή κάτω από τους χτύπους που ακούγονται πιο δυνατά.

Όταν το καταφέρεις, βάλε τις διαστολές με τέτοιο τρόπο, έτσι ώστε οι κύκλοι να μπου σε μέτρα. Θυμήσου... ο πιο δυνατός χτύπος είναι και ο πρώτος σε κάθε μέτρο.

Δραστηριότητα 2η

Κοίταξε... τα χρώματα θέλουν και αυτά να μπου σε μέτρα! Διάλεξε σε ποιο ρυθμικό τρένο ταιριάζει η παρακάτω φράση.

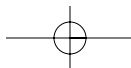
-Πράσινο κόκκινο κίτρινο

Διάλεξε ποιες από τις παρακάτω λέξεις μπορούν να φτιάξουν μέτρα των 2/4 και φτιάξε ένα ρυθμικό σχήμα με αυτές: **μήλο, βόλτα, αίνιγμα, φάντασμα, κύκλος, όνειρο.**

2/4

Δραστηριότητα 3η

Οι επιβάτες στριμώχτηκαν

Στα παρακάτω τρένα κάποιοι δεν άκουσαν τον οδηγό και μπήκαν στα βαγόνια. Σημείωσε με έναν κύκλο σε ποια βαγόνια οι επιβάτες έχουν στριμωχτεί.

Δραστηριότητα 4η

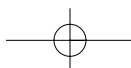

Κάποιος θέλει να σε μπερδέψει και εξαφάνισε από την παρτιτούρα του «Άμπε μπα μπλομ» τα μέτρα. Προσπάησε να βάλεις τις διαστολές, έτσι ώστε οι ρυθμικές αξίες και οι νότες να ξαναμπούν σε μέτρα.

Α _ μπε μπα μπλόμ του κι_θε μπλόμ
α _ μπεμπα μπλόμ του κι_θε _ μπλόμ μπλιμ μπλομ

Μια σημαντική πληροφορία: στο τελευταίο μέτρο ενός μουσικού έργου βάζουμε διπλή διαστολή (||). Μην ξεχάσεις να τις βάλεις κι εσύ.

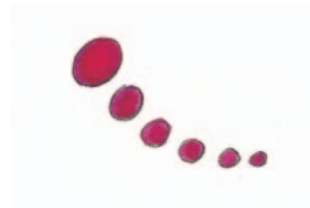

8. Δυνατά ειγά

Δραστηριότητα 1η

Φαντάσου ότι καθένα από τα παρακάτω σχήματα είναι και ένας ήχος. Τι ένταση θα έχουν; Γράψε από κάτω την απάντησή σου.

Δραστηριότητα 2η

Μια μικρή ορχήστρα θα παίξει για σένα ένα μικρό μουσικό απόσπασμα (cd).

Ενώ το ακούς μπορείς να ζωγραφίσεις τα δικά σου σχήματα, που θα σου φανερώσουν με τον δικό τους τρόπο την ένταση της μουσικής.

